

تاریخ فلسفه غرب ۱

از آغاز تا افلاطون

ویراستار: کریستوفر چارلز ویستن تیلور

سرویراستاران: جورج هنری ردکلیف پارکینسون، استوارت جی. شنکر

ترجمه حسن فتحی

www.ketab.ir

انتشارات حکمت

تهران، ۱۴۰۲

عنوان: از آغاز تا افلاطون (تاریخ فلسفه غرب ۱)
 ویراستار: کریستوفر چارلز ویستن تیلور؛ مترجم: حسن فتحی
 مشخصات ظاهری: ۶۴۵ ص
 مشخصات نشر: تهران، حکمت، ۱۳۹۲
 شابک: (دوره): 978-964-244-080-1، (ج ۱): 978-964-244-081-8
 فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا
 عنوان اصلی: From the Beginning to Plato, 1997
 موضوع: سقراط، ۴۶۹-۳۹۹ ق.م.، افلاطون، ۴۲۷-۳۴۷ ق.م.
 موضوع: فلسفه قدیم، فیلسوفان پیش از سقراط
 شناسه افزوده: تیلور، کریستوفر چارلز ویستن، ۱۹۳۶- م.، ویراستار.
 (Taylor, Christopher Charles Whiston)
 شناسه افزوده: فتحی، حسن، مترجم
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ ت ۵/۱۸۷ B
 رده‌بندی دیویی: ۱۸۰
 شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۷۲۳۷۶۷

www.ketab.ir

این کتاب ترجمه‌ای است از:

*Routledge History of Philosophy, Volume I:
 From the Beginning to Plato,*
 Edited by Christopher Charles Whiston Taylor,
 Routledge, 1997.

 Routledge
 Taylor & Francis Group

انتشارات حکمت

www.hekmat-ins.com • info@hekmat-ins.com • hekmatpub • 09394402251

نشانی دفتر و فروشگاه مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، ابتدای ایوریجان، شماره ۹۴
کدپستی: ۱۳۱۵۶۹۴۱۶۵ • تلفن: ۶۶۴۶۱۲۹۲ / ۶۶۴۱۵۸۷۹ • نمایر: ۶۶۴۰۶۵۰۵

www.hekmat-ins.com

(کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات حکمت است) تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه (از قبیل چاپ، کپی، کپی برداری، صوت و تصویر) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

www.ketab.ir

از آغاز تا افلاطون (تاریخ فلسفه غرب ۱)

ویراستار: کریستوفر چارلز ویستن تیلور
مترجم: حسن فتحی (دانشیار گروه فلسفه دانشگاه تبریز)
ویراستار ترجمه فارسی: سیدمصطفی شهرآیینی
نوبت چاپ: سوم/۱۴۰۲ شمسی/۱۴۴۵ قمری
شمارگان: ۷۵۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۴-۰۸۱-۸
حروفچینی و صفحه آرایی: مؤسسه فرهنگی هنری حکمت

۷۵۰۰۰ تومان

فهرست

۹	توضیحی درباره جلد نخست
۱۱	مقدمه و پرستاران مجموعه
۱۵	معرفی نویسندگان
۱۹	گاه شماری
۲۹	فهرست منابع
۳۵	مقدمه / کریستوفر چارلز ویستن تیلور
۴۵	دولتشهر و فرهنگ آن / رابین آذربن
۹۷	ایونی ها / ملکوم شوفیلد
۱۵۱	هراکلیتوس / کاترین آذربن
۱۹۹	فیثاغوریان و الثانیان / ادوارد هاسی
۲۵۹	امپدوکلس / ام. آر. رایت
۲۹۹	آناکساگوراس و ذره گرایان / کریستوفر چارلز ویستن تیلور
۳۴۷	سوفسطاییان / جی. بی. کرفرد
۳۸۳	حساب، هندسه و علم موسیقی یونانی: ثالس تا افلاطون / یان مولر
۴۴۷	سقراط و سرآغازهای فلسفه اخلاق / هیواج. بنسون
۴۹۱	افلاطون: مابعدالطبیعه و معرفت شناسی / رابرت هاینمن
۵۴۱	افلاطون: اخلاق و سیاست / ای. دبلیو. پرایس
۵۸۵	افلاطون: علم الجمال و علم النفس / کریستوفر رو
۶۲۵	واژه نامه
۶۳۹	تمایه

سیاس‌گزاری مترجم

از دوست و همکار ارجمندم دکتر مصطفی شهرآیینی که زحمت مقابله سطر به سطر این ترجمه را قبول کردند و از کاستی‌های آن کاستند قدرشناسانه سیاس‌گزاری می‌کنم.

www.ketab.ir

توضیحی دربارهٔ جلد نخست

جلد اول تاریخ فلسفه را تلخیص یکی از مهم‌ترین دوره‌ها را در اندیشهٔ بشر دربر می‌گیرد. فلسفه در مدت این دو و نیم قرن، از مفکوره نیمه - اسطوره‌ای به حالتی درآمد که در ضمن آن، بسیاری از بنیادی‌ترین پرسش‌های مربوط به جهان و ذهن و رفتار بشر با حدّت و شدّت مورد بررسی قرار گرفت و تعدادی از ماندگارترین شاهکارهای اندیشهٔ غربی به رشتهٔ تحریر کشیده شد.

در مقالات این کتاب نگرش‌ها و متفکران اصلی فلسفهٔ یونان به ترتیب تاریخی معرفی شده‌اند. نگارش هر مقاله‌ای را یکی از صاحب‌نظران برجستهٔ این حوزهٔ خاص برعهده گرفته، و در نگارش آنها از تعداد زیادی از آثار مهم چند دههٔ اخیر در این خصوص فلسفهٔ افلاطونی و پیشا-افلاطونی بهره برده است. همهٔ آنها، بی‌آنکه دقت محققانه را از دست بدهند، به شیوه‌ای قابل فهم به نگارش پرداخته‌اند، و نیازهای افراد غیرمتخصص را مدّ نظر داشته‌اند. موضوعات مطرح در این مجلد از تفکر نظری اولیهٔ یونان و بستر فرهنگی و اجتماعی آن تا سوفسطاییان و سقراط را شامل می‌شود و با سه فصل مربوط به سهم ماندگار افلاطون در همهٔ حوزه‌های اصلی فلسفه به پایان می‌رسد.

این مجلد به انضمام یک گاه‌شمار، یک فرهنگ اصطلاحات فنی و یک کتاب‌شناسی مفصل، راهنمای ارزشمند و جامعی را در این خصوص سرآغازهای فلسفه فراهم می‌آورد.

سی. سی. دبلیو. تیلور دانشیار فلسفه در دانشگاه آکسفورد و عضو کالج کورپس کریستی^۱

است. کتاب افلاطون، پروتاگوراس (۱۹۷۶)^۱ را به رشته تحریر کشیده و در ویراستاری کتاب عاملیت انسانی: مقالات فلسفی در بزرگداشت جی. او. اورمسون (۱۹۸۸)^۲ همکاری داشته است. او در حال حاضر سردبیری مطالعات آکسفورد در فلسفه باستان^۳ را برعهده دارد.

www.ketab.ir

1. *Plato, Protagoras*

2. *Human Agency: Philosophical Essays in Honor of J.O. Urmson*

3. *Oxford Studies in Ancient Philosophy*

مقدمه ویراستاران مجموعه

تاریخ فلسفه، چنانکه نامش برمی آید، نشان دهنده ترکیبی است از دو رشته بسیار متفاوت، که هر کدام محدودیت‌هایی جدی در پیگیری تحمیل می‌کند، نویسنده تاریخ فلسفه، در مقام فعالیتی در تاریخ اندیشه‌ها، لازم است که «مباحث و دوره‌ای» داشته باشد: او باید به صورتی جامع بفهمد که متفکران مورد مطالعه وی مسائلی را که در مورد حل آنها بوده‌اند چگونه می‌نگریسته‌اند، در کدامین چارچوب‌های فکری به این موضوعات می‌پرداخته‌اند، چه فرض‌ها و هدف‌هایی داشته‌اند، چه چیزهایی را نتوانسته‌اند ببینند و در کجاها به خطا رفته‌اند. اما در تاریخ فلسفه، در مقام فعالیتی در فلسفه، درگیر کاری بسیار فراتر از توصیف صرف هستیم. کوشش ما از این حیث دارای جنبه انتقادی بسیار مهمی است: در اینجا به قوت استدلال‌ها نیز به اندازه روند پیدایش آنها توجه داریم، زیرا این نکته به همان اندازه که بر تحول اندیشه فلسفی اثر گذاشته است بر مسائلی که هنوز هم ذهن ما را به خود مشغول کرده‌اند تأثیر دارد.

بنابراین، بر نویسنده تاریخ فلسفه است که در اینجا لطایف الحیلی را به کار بندد. ما تاریخ فلسفه را با بهره‌مندی کامل از بازنگری تاریخی می‌خوانیم و می‌توانیم ببینیم که چرا گام‌های کوچک، کوچک ماندند و کجاها نظام‌های بزرگ فرو ریختند: گاهی به سبب فشارهای داخلی، گاهی به سبب ناتوانی از غلبه بر مانعی عبورناپذیر، گاهی بر اثر تغییری هیجان‌انگیز در عرصه فناوری یا جامعه‌شناسی و، البته بیشتر اوقات، فقط به سبب تغییری که در علاقه‌ها و سلیقه‌های عقلی پیش می‌آید. اما، با توجه به اینکه بسیاری از همین مسئله‌ها هنوز هم دغدغه فلسفی ما هستند، نمی‌توانیم بی‌طرفانه به این آثار نگاه کنیم. احتیاج داریم که بدانیم چه درس‌هایی باید از

شکست‌های جزئی یا وحشتناک بگیریم؛ در موارد زیادی مجبور می‌شویم به مناسبتی به نظریه‌ای مغفول مانده متوسل شویم یا دوباره بررسی کنیم که آیا آن «شکست و وحشتناک» واقعاً چنین بوده است یا فقط بعد از زمانه‌اش - و شاید حتی بعد از بانی‌اش - چنین تلقی می‌شود.

بنابراین، ما خودمان را بیشتر همانند آن «مترجم تمام‌عیار» افسانه‌ای می‌یابیم که این چنین مورد توجه فیلسوفان جدید واقع شده است؛ یعنی سعی می‌کنیم عقاید هر نویسنده‌ای را هم از دریچه نگاه و فرهنگ او بفهمیم، و هم از دریچه نگاه و فرهنگ خودمان. و این کاری است بسیار دشوار. ما در موارد زیادی به دلیل اینکه علایق فلسفی مان بسیار نیرومند است از انجام وظیفه تاریخی خویش باز می‌مانیم، یا چنان مقهور وظیفه تاریخی خویش می‌شویم که بصیرت خود را نسبت به علایق فلسفی مان از دست می‌دهیم. اما طبیعت فلسفه به گونه‌ای است که بناچار باید هر دو مهارت را در کار آوریم. زیرا آموختن تاریخ فلسفه فقط یک سرگرمی چالش‌انگیز و جذاب نیست؛ بلکه یکی از عوامل اصلی در فراگیری ماهیت فلسفه است - در فهم اینکه فلسفه چگونه با هر دوی تاریخ و علم پیوندی تنگاتنگ دارد و در عین حال جدا از آنهاست.

تاریخ فلسفه راتلیج مروری بر تاریخ فلسفه غرب را به ترتیب زمانی، از سرآغازهای آن در قرن ششم پیش از میلاد تا عصر حاضر، فراهم می‌آورد. این کتاب همه جریان‌های بزرگ فلسفی را به صورتی ژرف مورد بررسی قرار می‌دهد، و با نفع و مطلب، بیشترین فضا به کسانی اختصاص دارد که، براساس اجماع عمومی، فیلسوفان بزرگ نامیده می‌شوند. اما از فیلسوفان کوچک‌تر نیز غافل نمانده‌ایم، و امیدواریم که خوانندگان بتوانند در این تاریخ فلسفه ده‌جلدی دست‌کم به اطلاعات بنیادی درباره همه فیلسوفان مهم گذشته و حال دست یابند.

تفکر فلسفی جدا از دیگر فعالیت‌های بشری پدید نمی‌آید، و ما در این تاریخ فلسفه می‌کوشیم تصویری از فیلسوفان در بستر فرهنگی، و به‌ویژه علمی روزگارشان به‌دست دهیم. در واقع، برخی از فیلسوف‌ها فلسفه را فقط تابع علوم طبیعی می‌دانند؛ اما حتی اگر این عقیده مردود باشد، باز هم به آسانی نمی‌توان انکار کرد که علوم بر روی آنچه امروزه فلسفه می‌شمارند تأثیری بزرگ گذاشته است، و مهم است که ما این تأثیر را به‌روشنی نشان دهیم. منظور ما این نیست که در این مجلدات فقط می‌خواهیم به گزارش عامل‌های مؤثر بر اندیشه فلسفی بپردازیم؛ فلسفه رشته‌ای است که شاخص‌های استدلالی خودش را دارد، و نشان دادن راه‌هایی که این استدلال‌ها در طی آنها پیش رفته‌اند کار اصلی تاریخ ما است.

ممکن است از عبارت «آنچه امروزه فلسفه می‌شمارند» چنین برآید که امروزه درباره اینکه فلسفه چیست فقط یک نظر وجود دارد. بی‌تردید واقعیت امر چنین نیست؛ بلکه در میان کسانی

که خودشان را فیلسوف می‌شمارند اختلاف نظرهای جدی دربارهٔ ماهیت موضوع بحث‌شان وجود دارد. این اختلاف‌ها در زمان حاضر در وجود دو مکتب فکری عمده منعکس شده است که معمولاً عنوان فلسفه «تحلیلی» و فلسفه «قاره‌ای» را برای آنها به کار می‌برند. ما، به عنوان ویراستاران عمومی این تاریخ، نمی‌خواهیم به جانبداری در این بحث بپردازیم. موضع ما موضوعی تساهل است، و امیدواریم به کمک این کتاب ما فهمیده شود که چگونه فیلسوفان به مواضعی رسیده‌اند که امروزه دارا هستند.

و آخرین نکته اینکه فلسفه از مدت‌ها پیش به صورت موضوعی فوق‌العاده فنی درآمده و واژگان تخصصی خودش را دارد. مخاطب این کتاب نه فقط افراد متخصص بلکه خوانندگان عمومی نیز هستند. برای این منظور، سعی کرده‌ایم مطمئن شویم که همهٔ فصل‌ها به شیوه‌ای قابل فهم نوشته شده‌اند؛ و از آنجا که ناگزیر از استفاده از واژگان فنی بوده‌ایم، برای هر مجلدی یک فرهنگ واژگان فنی تهیه کرده‌ایم. بدین ترتیب، امیدواریم به فهم گسترده‌تری از موضوعی که بیشترین اهمیت را برای همهٔ اندیشمندان دارد کمک کرده باشیم.

جی. اچ. آر. پارکینسون

اس. جی. شنکر